
FOLKETINGET

Europaudvalget

EU-konsulenten

EU-note

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere

Dato: 19. juni 2014

Vanskeligt valg af ny formand for Europa-Kommissionen

Europa-Parlamentet skal ifølge planen vælge Europa-Kommissionens næste formand på sin session den 14.-17. juli, så en ny Kommission kan tiltræde senest den 1. november 2014. For at dette kan ske, skal EU-landenes stats- og regeringschefer dog først nå at blive enige om en kandidat til posten på Det Europæiske Råds møde den 26.-27. juni.

Det komplicerede magtspil om, hvem der skal stå i spidsen for den nye Kommission er dog for længst i fuld gang mellem EU-landene og Europa-Parlamentet. Det vigtigste stridspunkt handler om, hvem, der har retten til at indstille kandidaten til Kommissionsformandsposten.

Ifølge traktaten ligger denne opgave hos stats- og regeringscheferne i Det Europæiske Råd. Men Europa-Parlamentet mener, at det bør have afgørende indflydelse på Det Europæiske Råds nominering, når det nu i sidste ende er Europa-Parlamentet, som vil skulle godkende kommissionsformanden.

Spidskandidatproceduren

Europa-Parlamentet iværksatte allerede forud for europaparlamentsvalget i maj en særlig udvælgelsesproces - den såkaldte "spidskandidatprocedure", som indebærer at Kommissionens formand skal vælges blandt særligt udnævnte spidskandidater fra de europæiske politiske partier ¹. Ifølge Parlamen-

¹ Allerede den 18. september 2012 foreslog den tidligere tyske udenrigsminister Guido Westerwelle sammen med 10 andre EU-landes udenrigsministre en tilsvarende procedure. Guido We-

tet består første skridt af denne procedure i, at Det Europæiske Råd til posten som kommissionsformand skal nominere spidskandidaten fra det af de europæiske politiske partier, som er i stand til at skaffe opbakning fra et flertal i Parlamentet. Europa-Parlamentet vælger derefter selv spidskandidaten til posten som kommissionsformand, når denne har forhandlet et politisk program på plads med Parlamentets politiske grupper for de kommende fem år, som bakkes op af et flertal.

De europæiske politiske partiers kandidater til posten som Kommissionsformand:
Det Europæiske Folkeparti (EPP): Jean-Claude Juncker (Luxembourg)
Europæiske Socialdemokrater: Martin Schulz (Tyskland)
Liberale ALDE: Guy Verhofstadt (Belgien)
De Grønne: José Bové (Frankrig) og Ska Keller (Tyskland)
Europæiske Venstrefløj: Alexis Tsipras (Grækenland - SYRIZA)

Når Europa-Parlamentet modsat tidligere blander sig så direkte i, hvem Det Europæiske Råd skal nominere til Kommissionsformandsposten, skyldes det en ny bestemmelse i Lissabontraktaten, som pålægger Det Europæiske Råd at indstille sin kandidat "under hensyntagen til resultatet af europaparlamentsvalget".

Europa-Parlamentet fortolker denne bestemmelse derhen, at den sigter mod at styrke Europa-Kommissionens demokratiske legitimitet, hvilket ifølge Parlamentet bedst gøres ved at styrke Parlamentets og de europæiske politiske partiers rolle i forbindelse med nomineringen af en kommissionsformandskandidat².

Juncker er favorit

Europa-Parlamentets Formandskonference opfordrede på denne baggrund den 27. maj "Det Europæiske Folkepartis" (PPE) spidskandidat Jean Claude Juncker til at indlede forhandlinger med Europa-Parlamentets politiske grupper om et politisk program for Kommissionen for de kommende fem år, som kan støttes af et flertal, da PPE-gruppen trods tilbagegang i forhold til valget i 2009 stadig er Parlamentets største³.

sterwelle præsenterede anbefalingerne sammen med den polske udenrigsminister Radek Sikorski i en fælles kronik i New York Times fra den 17. september 2012.

² Europa-Parlamentet opfordrede den 22. november 2012 de europæiske politiske partier til at nominere hver deres spidskandidater til posten som kommissionsformand, så de europæiske vælgere på denne måde indirekte kunne stemme på en kommissionsformand ved europaparlamentsvalget i maj

³ PPE-gruppen konstituerede sig den 4. juni med 222 medlemmer, hvilket gør den til største politiske gruppe i Europa-Parlamentet. Ny formand for gruppen bliver den tyske CSU'er Manfred Weber, som var næstformand i gruppen fra 2004-2014. PSE-gruppen valgte den 18. juni Martin Schultz som ny formand.

Heroverfor står en gruppe EU-lande, som mener, at det er stats- og regeringschefernes prerogativ at foreslå en ny kommissionsformand. Navnlig har den britiske premierminister David Cameron meldt ud, at den britiske regering ikke kan støtte den af Europa-Parlamentet tilrettelagte udvælgelsesproces og dermed heller ikke den af Europa-Parlamentet foreslåede spidskandidat, Jean Claude Juncker. Modviljen mod spidskandidatproceduren støttes af Sverige, Holland og Ungarn.

Bortset fra disse lande og Tyskland har de fleste regeringer dog endnu ikke offentligt tilkendegivet, hvor de står. Den tyske kansler Angela Merkel gav sin støtte til Jean Claude Juncker den 4. juni i en tale i Forbundsdagen. Regeringerne i Østrig, Luxembourg og Malta har siden fulgt trop og udtrykt deres støtte til Juncker.

Helt afgørende for om der blandt EU-landene kan skabes opbakning fra et kvalificeret flertal af lande til Jean Claude Juncker, vil dog formentligt være, hvad de socialdemokratiske ledede regeringer i Italien og Frankrig, melder ud¹. Et blokerende mindretal af lande kræver opbakning fra EU-lande repræsenterende 93 stemmer i Det Europæiske Råd. Et sådant blokerende mindretal kunne f.eks. udgøres af UK(29), Italiens (29), Nederlandene (13), Ungarn (12) og Sverige (10).

Hvad siger traktaten?

Det Europæiske Råd træffer beslutning om, hvem det vil foreslå som kommissionsformand med *kvalificeret flertal*, hvilket betyder, at et enkelt EU-land ikke kan blokere for en kandidat. Når det Europæiske Råd har nomineret en kandidat, skal kandidaten efterfølgende vælges af Europa-Parlamentet, hvilket sker med et absolut flertal af Parlamentets 751 medlemmer (376). Hvis Europa-Parlamentet forkaster kandidaten, har Det Europæiske Råd ifølge traktaten én måned til at foreslå en ny kandidat.

Det Europæiske Råd skal desuden ifølge erklæring nr. 11 til Lissabontraktaten, foretage de nødvendige høringer af Europa-Parlamentet vedrørende "*profilen for kandidaterne til posten som Kommissionsformand*" forud for Det Europæiske Råds afgørelse om, hvem man vil indstille som ny kommissionsformand.

Spidskandidatproceduren omtales ingen steder direkte i traktaten, men bygger på TEU art. 17, stk. 7 EU-traktaten, som pålægger Det Europæiske Råd at indstille sin kandidat "*under hensyntagen til resultatet af europaparlamentsvalget*".

Hvilke kriterier?

Som vi har set lægger Europa-Parlamentet stor vægt på, at formanden for Kommissionen nyder støtte fra et flertal blandt de politiske grupper i Europa-Parlamentet. Men også en række andre kriterier kan komme i spil, når Det Europæiske Råd skal forsøge at blive enige om en kandidat.

Et kriterium som ved tidligere valg af kommissionsformænd har vist sig afgørende, er kandidatens politiske tilhørsforhold set i forhold til den politiske sammensætning af gruppen af stats- og regeringschefer i Det Europæiske Råd.

Tabel 2: Partitilhørsforhold for tidligere formænd for Europa-Kommissionen i perioden 1979 til 2009

Udpeget i år	Navn	Europæisk parti
2009	José Manuel Barroso	EPP
2004	José Manuel Barroso	EPP
1999	Romano Prodi	S&D
1994	Jacques Santer	EPP
1989	Jacques Delors	S&D
1984	Jacques Delors	S&D
1981	Gaston Thorn	ALDE
1977	Roy Jenkins	PES

Ifølge et papir fra Jacques Delors instituttet "Notre Europe" fra 2. juni 2014 er Kommissionsformanden de sidste 20 år kommet fra den europæiske politiske familie, som har været den dominerende i Det Europæiske Råd. Dette vil dog ikke være til megen hjælp denne gang, idet der er næsten dødt løb mellem PPE og S&D. 12 af de nuværende stats- og regeringschefer kommer fra PPE mod 11 fra S&D, mens tre er fra ALDE.

Tabel 1: EU-landenes regeringschefer fordelt efter europæisk partitilhørsforhold i 2014:

EU-landenes regeringschefer	EU-land	Europæisk parti
Xavier Bettel	Luxembourg	ALDE
Donald Tusk	Polen	EPP
Taavi Rõivas	Estland	ALDE
Laimdota Straujuma	Letland	PPE
Dalia Grybauskaitė (præsident)	Litauen	PPE
Angela Merkel	Tyskland	PPE/S&D
Di Rupo	Belgien	S&D
Mark Rutte	Holland	ALDE/S&D
Francois Hollande (præsident)	Frankrig	S&D

David Cameron	Storbritannien	AECR
Frederik Reinfeld	Sverige	PPE
Helle Thorning-Schmidt	Danmark	S&D
Sauli Niinistö (præsident)	Finland	PPE
Enda Kenny	Irland	PPE
Pedro Passos Coelho	Portugal	S&D
Mariano Rajoybrey	Spanien	PPE
Matteo Renzi	Italien	S&D
Antonis Samaras	Grækenland	PPE
Plamen Oresharski	Bulgarien	S&D
Traian Basescu (præsident)	Rumænien	PPE
Victor Orban	Ungarn	PPE
Joseph Muscat	Malta	S&D
Nicos Anastasiades (præsident)	Cypern	PPE
Bohuslav Sobotka	Tjekkiet	S&D
Robert Fico	Slovakiet	S&D
Werner Fayman	Østrig	S&D
Zoran Milanovic	Kroatien	S&D
Alenka Bratušek	Slovenien	Har søgt men opgivet ALDE

Jacques Delors instituttets papir viser desuden, at også andre kriterier som nationalitet/regionalitet, køn og personlig profil kan spille ind. Eksempelvis har EU aldrig haft en kommissionsformand fra Nordeuropa eller Østeuropa eller en kvinde, men til gengæld er alle kommissionsformænd bortset fra to kommet fra et af EU's seks stiftende medlemslande. Alle kommissionsformænd siden Jacques Santer har været tidligere regeringschefer. Dette kunne hjælpe Juncker, som var statsminister i Luxembourg i perioden 1995 til 2013.

Endelig er valget af formand til Kommissionen traditionelt tæt kædet sammen med udnævnelserne til en række andre vigtige topposter såsom formanden for Det Europæiske Råd, Formanden for Europa-Parlamentet, EU's Højststående Udenrigsrepræsentant og formanden for Eurogruppen. Det er her normalt, at man enes om en balanceret pakke, hvor flere af de ovenfor nævnte hensyn kan tilgodeses samtidig.

Lykkes det at finde en Kommissionsformand?

Om det lykkes Det Europæiske Råd og Europa-Parlamentet at blive enige om en kandidat inden Europa-Parlamentets session den 14.-17. juli, er svært at spå om. Herman Van Rompuy fører bilaterale samtaler med de 28 EU-landes stats- og regeringschefer frem til Det Europæiske Råds møde den 26. juni.

Men hvis Juncker, som spidskandidat for PPE, kan samle støtte fra et bredt flertal i Europa-Parlamentet, vil han formentligt have gode chancer for at blive nomineret af Det Europæiske Råd og dermed blive ny kommissionsformand. Det Europæiske Råds formand, Herman Van Rompuy har konsulteret Europa-Parlamentets politiske grupper. De første meldinger herfra er ifølge det europæiske nyhedsbrev Agence Europe, at der er fuld støtte til Junckers kandidatur fra PPE, PSE og ALDE.

Men hvis det ikke lykkes Juncker, synes bl.a. De Europæiske Socialdemokraters spidskandidat tyskeren Martin Schultz klar til at prøve at finde flertal for, at han selv kan blive kommissionsformand. Schultz understregede således i en pressemeddelelse den 18. juni, at S&D kun vil støtte en kommissionsformand, som er klar til at varetage EU's store udfordringer med bekæmpelsen af arbejdsløshed og skatteunddragelse⁴.

Andre kandidater eller udsættelse?

Ifølge presseforlydende har Van Rompuy dog ikke andre kandidater end Juncker på tegnebrættet forud for topmødet den 26.-27. juni, ligesom den tyske kansler Merkel ifølge pressen støtter, at Juncker nomineres på Det Europæiske Råds møde den 26.-27. Juni.

Alligevel kan man ikke helt udelukke, at det Europæiske Råd kommer op med en helt tredje kandidat til posten som Kommissionsformand eller at beslutningen udsættes.

Navnlig Storbritannien er imod Juncker som ny kommissionsformand, da man ikke anser Juncker for at være den rette mand til at stå i spidsen for de nødvendige reformer af EU, som skal overbevise de EU-skeptiske briter om, at landet har en fremtid i EU. Spørgsmålet er dog, hvor mange EU-lande, der når det kommer til stykket, er villige til at bakke op om Camerons nej til spidskandidatproceduren og Juncker?

Det synes således usikkert, om det vil lykkes EU-landene at nå til enighed om en kandidat til kommissionsformandsposten allerede på Det Europæiske Råds møde den 26-27. juni, eller om nomineringen vil trække ud. Lykkes det ikke, er der ifølge den franske avis Le Monde planlagt en uformel middag mellem stats- og regeringscheferne medio juli. Stats- og regeringscheferne

⁴ Martin Schultz trådte den 18. juni 2014 tilbage som formand for Europa-Parlamentet for at overtage posten som formand for S&D-gruppen for helt at kunne hellige sig forhandlingerne om en ny kommissionsformand og et program for Kommissionens arbejde de kommende fem år.

skal dog huske på, at den nye kommissionsformand i sidste ende skal vælges af Europa-Parlamentet.

Mvh
Morten Knudsen

BILAG 1:

11. Erklæring ad artikel 17, stk. 6 og 7, i traktaten om Den Europæiske Union

Efter konferencens opfattelse har Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd i overensstemmelse med traktaternes bestemmelser et fælles ansvar for, at den proces, der fører til valg af formanden for Europa-Kommissionen, forløber hensigtsmæssigt.

Forud for afgørelsen i Det Europæiske Råd foretager repræsentanter for Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd derfor de nødvendige høringer inden for de rammer, der anses for mest velegnede. I overensstemmelse med artikel 17, stk. 7, første